

дохідності операцій з використанням реального капіталу та фінансових активів, власниками яких є незначна частина населення. Відбувається також безпрецедентне зростання обсягів боргових зобов'язань більшості країн світу, що свідчить про їх кредитозалежну стратегію економічного зростання. При цьому збільшення державних запозичень не завжди відповідає темпам зростання ВВП країни та приводить до збільшення боргового тягаря в майбутньому. Наприклад, показник сукупної заборгованості Японії на кінець 2014 р. становив 230,00% від ВВП, США – 102,98%, країн Єврозони – 91,90% від ВВП (найвищим він є в Греції (177,10%), Італії (132,10%) та Португалії (130,20%)).

Загальний обсяг фінансових активів світу, що включає кредити, боргові цінні папери корпоративного та державного сектору, ринкову вартість акціонерного капіталу тощо, збільшився з 12 трильйонів доларів США (120% до вартості світового продукту) у 1980 р. до 225 трильйонів доларів (325% до вартості світового продукту) у 2012 р. При цьому ще у 1970 р. активи 50 найбільших банків у світі становили лише 0,4 трильйона доларів США або 15% ВВП, а вже у 2000 р. їх активи збільшились до 21,3 трильйонів доларів США і становили 66% світового ВВП. У 2013 р. вартість активів 50 найбільших банків світу оцінювалась у 69,3 трильйона доларів США, що відповідає 95% світового ВВП.

Разом з тим слід звернути увагу на певне уповільнення темпів фінансіалізації в останні роки. Зокрема, щорічне зростання глобальних фінансових активів на кінець 2012 р. становило 1,9% порівняно з 7,8% у період 1990–1994 рр., та 8,1% в 2005–2007 рр. При цьому відбулося зменшення транскордонних потоків капіталу на 60% від пікових значень 2007 р. Хоча нині ще невідомо, чи свідчать зазначені факти про переломний момент у розвитку світової фінансової системи та є передумовою подальшої дефінансіалізації світогосподарських процесів, можна говорити про певні позитивні наслідки запровадження на глобальному та національних рівнях жорсткіших регуляторних норм і правил з метою обмеження економічної влади фінансового капіталу.

Діброва О.Л.

Одеський національний економічний університет

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПОДАТКУ НА ДОХОДИ ФІЗИЧНИХ ОСІБ

Модернізація податкової системи у напрямку підвищення її ефективної є одним з найбільших глобалізаційних викликів економічної політики України. В даному контексті все більше набуває актуальності питання про необхідність підвищення ефективності функціонування податку на доходи фізичних осіб, як однієї з найвагоміших складових податкової системи України.

На десятому засіданні Національної ради реформ, на якому обговорювалась концепція податкової реформи України на розгляд було представлено модель Міністерства Фінансів України та модель Комітету Верховної ради з питань податкової та митної політики. Слід зазначити, що в рамках пропонованих моделей система оподаткування доходів фізичних осіб суттєво відрізняється від діючої. Обидві моделі зводяться до уніфікації ставки ПДФО.

Модель концепції податкової реформи, запропонована Міністерством Фінансів України передбачає оподаткування доходів, які перевищують розмір мінімальної заробітної плати. На нашу думку таке нововведення не зовсім доречно, адже дана модель передбачає збереження ПСП як інструменту економічної підтримки соціально незахищених верств населення, до того ж не оподаткування доходів, які не перевищують розміру мінімальної заробітної плати в умовах уніфікації та підвищення ставки ПДФО до 20% може спровокувати тінізацію заробітної плати шляхом приховання її частини, що перевищує обсяг мінімальної заробітної плати [1].

Модель концепції податкової реформи, запропонована Комітетом Верховної ради з питань податкової та митної політики передбачає уніфікацію та зниження ставки ПДФО до 10% без обмежень розміру доходів, тобто оподаткування за зниженою ставкою доходу «з першої гривні отриманого доходу» за умови відмови від ПСП. Таким чином даній моделі притаманні елементи фіскальної лібералізації, однак постає питання про високий ризик дефіциту бюджету за рахунок зниження ставки ПДФО, однак колектив розробників даної моделі розраховує на компенсацію втрат бюджету від зниження ставки ПДФО за рахунок детінізації заробітної плати [2].

На нашу думку, самим лише зниженням ставки неможливо досягти ефекту детінізації доходів, адже причиною приховання частини заробітної плати в Україні є велике навантаження на фонд оплати праці. Великого значення набуває питання справляння ЄСВ. Саме діюча система справляння ЄСВ в значній мірі стала причиною тінізації заробітної плати, адже в даних умовах нарахування на фонд оплати праці в десять разів перевищує утримання із заробітної плати робітника. На нашу думку в умовах євроінтеграції необхідно збалансувати навантаження ЄСВ на фонд оплати праці та на виплату заробітної плати. Однак, пропоновані моделі ґрунтуються на перекладанні навантаження з ЄСВ на фонд оплати праці з повною відмовою від утримання ЄСВ. Обидві моделі передбачають нарахування ЄСВ на фонд оплати праці на рівні 20%, а модель запропонована Міністерством Фінансів України передбачає з 2018 р. введення податку на заробітну плату на рівні 20% шляхом об'єднання ПДФО та ЄСВ. Безперечно такі заходи в перспективі зменшать навантаження на заробітну плату взагалі, однак дискусійним є питання щодо компенсаторів податкових втрат бюджету та дефіциту Пенсійного фонду України у зв'язку зі зменшенням фіскального зиску ПДФО та ЄСВ. Розробники даної концепції розраховують на автоматичне включення компенсатора детінізації заробітної плати та повне покриття фіскальних недоїмок з ЄСВ та ПДФО, нашу думку в нинішніх складних умовах розвитку економіки та досить низької платіжної дисципліни податкових агентів автоматичне включення компенсатора детінізації заробітної плати не відбудеться.

В рамках діючої моделі доходи фізичних осіб у вигляді дивідендів по акціях та корпоративних правах, нарахованих резидентами — платниками податку на прибуток підприємств оподатковуються ПДФО за ставкою 5%, уніфікація ставок за пропонованими моделями може призвести до зменшення обсягу дивідендів, що підлягають виплаті, та спонукати до використання інших форм розподілу прибутку[3].

Таким чином, узагальнюючи пропоновані моделі щодо ПДФО, робимо висновок про те, що обидві моделі зводяться до уніфікації ставки податку, однак Міністерство Фінансів України пропонує підвищення податкового тиску з ПДФО, а Комітет Верховної ради з питань податкової та митної політики – зменшення податкового тиску з ПДФО.

На нашу думку модернізацію податкової системи в частині оподаткування доходів фізичних осіб слід проводити зі застосуванням комплексу заходів, які стосуються методики справляння та перерозподілу фіскального навантаження між платником податку та податковим агентом, забезпечити їх зацікавленість у чесному та достовірному веденні обліку заробітної плати та повної і своєчасної сплати зобов'язань, необхідно створити сприятливий фінансовий клімат в державі, забезпечити стабільність податкового законодавства та дуже важливо вдосконалити фінансовий, а в тому числі, податковий контроль.

Використані джерела:

1. Офіційний сайт Міністерства Фінансів України» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua/news/organi-v-kompetencii-mfu/derzhavna-sluzhba-finansovogo-monitoringu-ukraini>

2. Офіційний сайт Комітету Верховної ради з питань податкової та митної політики [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kompmp.rada.gov.ua/kompmp/control/uk/index>

3. Податковий кодекс України - Верховна Рада України Редакція від 20.09.2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>

Дубовик О.Ю.

Одеський національний економічний університет

ВПЛИВ ПРОЦЕСІВ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ НА РОЗВИТОК ТЕОРІЙ ПОДАТКІВ

Розвиток економічних теорій у податковій сфері безпосередньо пов'язаний з розвитком держави та зміною характеру використання державних доходів. Процес оподаткування здійснюється державою та залежить від ступеня її розвитку. Тому дослідження природи податків, необхідності їх застосування вивчалось у межах вчення про державу та було обумовлено потребами держави та суспільства.

Податкові теорії являють собою моделі побудови податкових систем держави різного ступеня узагальнення. Пік у створенні наукових шкіл та розвитку податкових теорій припадає на XVIII— XIX ст.: держава почала приймати активну участь у вирішенні проблем економічного регулювання, розподілу доходів, соціального забезпечення, і виникає необхідність створення податкової ідеології. На початку XX ст. набули широкого розповсюдження концепції активного державного втручання в економіку, у тому числі із застосуванням податкових інструментів, що істотно вплинуло на розвиток сучасних теорій податків.

Сьогодні можна виділити два основних напрямки економічної думки щодо податкових теорій - кейнсіанський та неокласичний.

Кейнсіанська теорія базується на постулаті, що податки є головним важелем регулювання економіки і виступають однією зі складових її успішного розвитку. Держава повинна за допомогою бюджетної політики, маніпулюючи податками та державними витратами, здійснити свій керівний вплив на споживання і повну зайнятість населення і таким чином регулювати циклічні коливання економіки.

Неокласична теорія базується на лібералізації методів державного регулювання економіки. Податкам при цьому відводиться другорядна роль: вони не повинні впливати на діяльність господарюючих суб'єктів, обмежувати їх свободу, яка ґрунтується на приватній власності. Основна ідея всіх неокласичних теорій полягає у пошуках методів зниження інфляції і надання більшої кількості податкових пільг корпораціям і тій частині населення, яка формує споживчий попит на ринку.

У 50-60-ті роки XX ст. у межах теорії некейнсіанства була зроблена спроба синтезувати вчення Кейнса з неокласичними моделями економіки. На підставі розробок некейнсіанства у розвинених державах відбулося коригування програм державного регулювання, які проводилися в рамках дії «вбудованих стабілізаторів» (регулювання прибуткового оподаткування, заробітної плати, роздрібних цін, страхування тощо). Представники цієї теорії вважають, що механізм податкового регулювання має бути побудованим на основі зміни рівня податків як засобу проведення антициклічної політики: зниження їх у періоди спаду економіки, підвищення в роки поживлення і підйому з метою стримування ділової активності [1, с. 23-24].

На сучасному етапі розвитку економіки стає все складніше здійснювати ефективне оподаткування, оскільки фактори виробництва, насамперед капітал, набувають величезну мобільність і можливості переливу. У межах своєї теорії глобалізації (кінець XX – XXI ст.) видатний американський економіст Віто Танзі називає вісім «фіскальних термітів», які роз'їдають основи сучасної податкової системи країни: електронна комерція, електронні